

Johannes Paul II - Pilegrimspaven og menneskefiskeren

Av p. Hallvard Thomas Hole OFM. Først trykt i St. Olav kirkeblad, nr. 2/2014.

Pave Johannes Paul II (Karol Wojtyła) satte sitt uutslettelige preg på verden de siste to årtiene av det annet årtusen. Som første ikke-italienske pave på over fire århundrer gjorde han seg bemerket i Den katolske kirke, og med sitt engasjement for det ekte menneskelige påvirket han også mennesker fra alle religioner og kulturer.

Han påvirket politikere, religiøse ledere, mennesker fra alle samfunnslag – og slik preget han historiens gang.

Det som kjennetegnet Johannes Paul II's pontifikat, var hans pilegrimsreiser. Han tok ikke bare imot mennesker som kom til ham i Vatikanets høye saler, men han dro også til dem som var langt borte. Han møtte mennesker i alle aldre, i alle livssituasjoner, fra alle sosiale lag, og han klarte å dra dem nærmere Kristus. I løpet av sine 26 år på Peters stol gjennomførte Johannes Paul II 104 apostoliske reiser. Han besøkte alle kontinenter og møtte mennesker i 130 forskjellige land.

Latin-Amerika. Den første apostoliske reisen, i 1979, brakte den nye paven til Latin-Amerika, hvor han blant annet besøkte Mexico. Hele verden kunne da få se en pave som bøyde seg ned og kysset jorden han var kommet til.

Verden fikk se en pave som kommuniserte med media. Han møtte vanlige mennesker og kysset barna på hodet. Det var tydelig at denne paven skulle bringe noe nytt inn i Kirken. Han reiste for å møte mennesker i de lokale kirkene og styrke menneskers tro. Oppdraget som Jesus hadde gitt Peter: «Styrk dine brødre!» (Luk 22,32), ble veldig konkret gjennom Johannes Paul II's pilegrimsreiser.

Polen. Paven besøkte sitt hjemland Polen hele åtte ganger. Hans første besøk var i 1979. Dette, sammen med to andre besøk på 80-tallet, bidro til en politisk omveltning i Polen som endte med frigjøring fra den kommunistiske Sovjetunionen og gjeninnføring av landets demokratiske tradisjoner. Under besøkene i sitt hjemland viste paven også en enda større spontanitet og åpenhet enn på andre reiser. Under besøket i 1991 ble han f.eks. intervjuet av små barn på TV, og svarte morsomt og impulsivt på deres spørsmål. På spørsmålet om han hadde mange venner og venninner da han selv var barn, svarte paven: «Ja. Noen ganger sloss vi til og med, men vi spilte mest fotball.»

Italia. Johannes Paul II besøkte også menighetene i bispedømmet sitt, Roma, men hadde foruten det 94 reiser til forskjellige steder i Italia. Et av de uforglemmelige øyeblikkene fra disse reisene, er møtet for fred i Assisi, som han tok initiativ til i 1986. Paven inviterte religiøse ledere fra tolv store religioner til et historisk møte. Dette krevde mot av Den katolske kirkes overhode, for reaksjonene var blandete, både i og utenfor Kirken. Kardinal Josef Ratzinger, som selv ikke var til stede på møtet, og som både før og etter at han ble pave Benedikt XVI hadde en viss distanse til sin forgjengers konsept, talte likevel varmt om det da han besøkte Assisi i 2007. Han beskrev det som en profetisk idé og et særlig nådens øyeblikk. Johannes Paul II skapte utvilsomt en ny og banebrytende presedens for økumenisk arbeid og mellomreligiøs dialog.

Norge. I 1989 ble Johannes Paul II den første pave som besøkte Norge. Fra 1. til 3. juni gjestet han Oslo, Trondheim og Tromsø. Under dette besøket fikk også nordmenn oppleve på nært hold hvordan paven var opptatt av å snakke med og til mennesker han møtte. Som den polyglotten han var, ba han på vårt språk. Dette karakteriserte alle hans reiser: at han klarte å kommunisere med alle mennesker. Et høydepunkt på pilegrimsreisen til Norge, var helt klart den økumeniske gudstjenesten i Nidarosdomen. Paven åpnet mange nordmenns øyne for Den katolske kirke, og ikke minst hjalp han den lille minoriteten av katolikker i Norge til entusiasme og glede i troen. Mange katolikker i Norge gleder seg fortsatt over minnene fra hans besøk.

Verdensungdomsdagene. Det desidert største pilegrimsprosjektet var Verdensungdomsdagene, som paven tok initiativ til i 1985. Pavens møte med ungdommen utviklet seg til å bli gigantiske festivaler, hvor ungdom fra hele verden var samlet. De første Verdensungdomsdagene ble arrangert i Roma. De største fant sted i 1995 i Manila på Filippinene, med rundt 5 millioner deltagende ungdommer. Det er den største folkesamlingen i verdens historie, og selv ikke da pave Frans besøkte sitt eget kontinent i fjor sommer på Verdensungdomsdagene i Rio de Janeiro, var det like mange deltagende. Det viktigste var likevel at pave Johannes Paul II talte til ungdommen og styrket deres tro. Selv da paven ble eldre og mer skrøpelig, som under de siste Verdensungdomsdager han ledet, i Toronto i 2002, klarte han å vekke ungdommen til entusiasme og iver for troen.

Det hellige land. I jubileumsåret 2000 besøkte paven blant annet Det hellige land. Det var en viktig reise med tanke på hans engasjement for dialog med jødedommen. Som ung gutt i hjembyen Wadowice hadde han jødiske venner, og han opplevde nazistenes grusomme handlinger mot jødene under andre verdenskrig. Hans følsomhet for kristnes forhold til sine «eldre brødre i troen», et begrep han selv brukte mye, var nok preget av disse opplevelsene. I jubileumsåret gjorde paven det historiske at han bekjente Kirkens synder, og blant dem også Kirkens skyld ovenfor jødene. Da han besøkte Israel, ba han ved Klagemuren i Jerusalem, og ønsket om forening med jødene ble veldig tydelig da han, som om han var jøde, la inn en papirlapp med en bønn i muren.

Lourdes. Enkelte mener at pave Johannes Paul IIs viktigste apostoliske reise var den siste. Den fant sted i 2004, da han besøkte Lourdes i Frankrike. Hovedbudskapet hans under dette besøket var en påminnelse om de syke, lidende og hjemløses rolle. Han hadde selv lidd av Parkinsons sykdom allerede fra 1992, og det var det året han innførte Verdensdagen for syke i Kirken, som feires nettopp på minnedagen for Vår Frue av Lourdes. Selv om det ofte ble spekulert rundt og insinuert at paven skulle gå av på grunn av dårlig helse, fortsatte han sin tjeneste på Peters stol inntil sin død. Han ble med det et levende eksempel på det han selv forkynte om det lidende menneskets verdighet, som han også knyttet til Jesu Kristi lidelser.

Menneskefisker. Som pilegrimspave ble Johannes Paul II en sann menneskefisker, slik Peter og apostlene hadde blitt kalt til å fiske mennesker for Kristus. Det var noe pave Johannes Paul II jobbet ustanselig for, å knytte seg selv og andre mennesker til Kristus. Han gjorde det med sin lære, men først og fremst med sitt liv, og det er det som karakteriserer en ekte helgen. 27. april 2014, på den guddommelige barmhjertighets søndag, blir pave Johannes Paul II helligkåret sammen med pave Johannes XXIII. Dette skjer ni år etter at han døde 2. april 2005 kl. 21.37 på vigilien for den samme festen: miskunnssøndagen. Det var en festdag han selv hadde innført i jubileumsåret 2000. Helligkåringen konkluderer historien om den lille gutten Karol Wojtyła fra Wadowice i Polen, som Gud kalte til tjeneste som prest og biskop, og så til å være apostelfyrsten Peters etterfølger, Jesu Kristi vikar, Guds tjeneres tjener og menneskefisker.
